

Рецензія на: Р.Л. Поліщук, І.С. Макар „Давньогрецька мова: підручник для студентів І-го курсу класичної філології та гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів”. – Чернівці : Видавничий дім „Букрек”, 2015. – 496 с.

У зв'язку із запровадженням у навчальний процес кредитно-трансферної системи зростає потреба в нових навчальних посібниках, підручниках, які б враховували специфіку викладання й модульного контролю на гуманітарних факультетах. У підготовці філолога-класика та студентів інших гуманітарних спеціальностей важливу роль відіграє давньогрецька мова, одна з тих мов, які заклали підвалини культурного розвитку сучасної Європи.

Підручник „Давньогрецька мова”, підготовлений кандидатами філологічних наук, доцентом кафедри класичної філології Львівського національного університету імені Івана Франка Р.Л.Оліщук та доцентом кафедри румунської та класичної філології І.С.Макар, призначений для студентів І курсу напрямку класичної філології та гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів, однак його теоретичне значення і практичне застосування значно ширші.

Вивчення грецької мови на теренах України має давні традиції і сягає Київської Русі та козацьких братств. Однак упродовж ХХ ст. воно стикалося зі значними проблемами, зумовленими політичними чинниками, а донедавна нових підручників і навчальних посібників з давньогрецької мови українською взагалі не існувало, і доводилося послуговуватися російськомовними посібниками С. Соболевського та О. Козаржевського, О. Попова та М. Слав'ятинської. Щоправда, традиції вивчення давньогрецької мови зберігалися до середини ХХ ст. у Чернівецькому університеті, зокрема у період (1919-1940), а в радянські часи ніколи не переривалися у Львівському університеті, де давньогрецьку викладали Соломон Лур'є (1891-1964), Іван Андрейчук (1915-1989), Віталій Маслюк, з-під пера якого у 1970-1980-х рр. вийшли методичні вказівки з вивчення давньогрецької мови. Їхню працю гідно продовжують Р.Оленіч, А.Содомора. У Київському університеті імені Тараса Шевченка давньогрецьку мову в другій половині ХХ ст. викладали професори, відомі „античники” Андрій Білецький та Тетяна Чернишова, Фіонілла Нікітіна та Юрій Шанін. Однак відділення класичної філології в Київському університеті проіснувало, починаючи з 1948 р., неповних десять років і відродити його вдалося лише в незалежній Україні 1993 р. Відтоді стали з'являтися й нові ґрунтовні підручники з давньогрецької мови. доктора філологічних наук, професора Лесі Леонідівни Звонської (1997), кандидатів

філологічних наук, доцентів Олесі Лазер-Паньків та Оксани Кошій „Давньогрецька мова в таблицях. Фонетика. Морфологія” (2010), Уляни Головач та Галини Шепель „Грецька мова: койне елліністично-римського періоду” (2011); низку праць з методики вивчення і тлумачення давньогрецьких текстів опублікував доктор педагогічних наук, професор В'ячеслав Миколайович Шовковий. Однак скільки б не існувало різних варіантів, потреба в нових якісних підручниках з класичних мов не зникає. Тому слід усіяло вітати появу нового навчального підручника Роксоліани Леонідівни Оліщук та Інеси Степанівни Макар „Давньогрецька мова”, який, безсумнівно, стане в пригоді як студентам відділення класичної філології та гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів України, так і всім тим, хто цікавиться античністю.

Підручник побачив світ у відомому чернівецькому видавництві „Букрек”. Привертає увагу якісне поліграфічне оформлення книги. Обкладинку дуже доречно прикрашає на тлі Парфенону Ніка Самофракійська – одна з найвідоміших статуй античної епохи, присвячена богині перемоги Ніці. Створена з мармуру в родоській школі скульптури, зберігається в Луврі (Париж, Франція), вона несе в собі величезну напругу і пристрасну патетику, актуалізуючись у нашому бурхливому сьогоденні.

Оригінальність підручника простежується в усьому. Слід відзначити насамперед, вдале структурування підручника: він складається із 65 занять, кожне з яких містить вправи на переклад, адаптовані та оригінальні тексти з довідками до них, різнопланові вправи для засвоєння граматичних тем та давньогрецьку фразеологію. В основу підручника його авторами цілком вмотивовано покладено концентричний метод із послідовним розширенням та ускладненням однойменних розділів (на зразок третьої відміни іменників давньогрецької мови) при тісному взаємозв'язку та взаємозалежності тем різнойменних розділів, завдань на закріплення вивченого. Вдало застосовані принципи подання нового матеріалу, набору контрольних-тренувальних вправ і завдань, наочності й зручності викладу. Короткий курс фонетики і граматики давньогрецької мови для зручності компактно подано наприкінці видання. Змістовним є додаток, який міститься довідник у формі граматичних таблиць, що охоплює теоретичний матеріал запропонованих занять відповідно до

навчальних та робочих програм з давньогрецької мови для студентів I курсу відділення класичної філології та гуманітарних факультетів. У кінці підручника подано давньогрецько-український та українсько-давньогрецький словники.

Усі тексти й речення в заняттях супроводжуються вдалим вокабулярієм-словничком із поясненням дотичних до певного контексту значень слів, що сприяє швидкому та якісному перекладу й економії часу для їх засвоєння. Дидактично вмотивованими й різноплановими виглядають вправи на відмінювання іменників, прикметників, займенників, словосполучень, дієвідмінювання в усіх часах, визначення правильної граматичної форми, утворення граматичних форм від поданих слів, граматичний аналіз слів, переклад з української давньогрецькою мовою. Увесь комплекс вправ і завдань дозволяє студентам ґрунтовно як опанувати давньогрецьку граматику й лексику, так і застосовувати набуті знання при перекладі текстів, читанні оригіналів видатних творів давніх еллінів.

Вагоме місце в підручнику „Давньогрецька мова” Р.Л. Оліщук та І.С. Макар відведено підбору адаптованих і оригінальних текстів для читання, які охоплюють різноманітну тематику: історичні постаті та події, міфологічні персонажі, характеристику вершинних явищ античної культури та літератури, рис національного характеру греків, понять та реалій античного побуту, суспільного життя тощо. Усі тексти у кожному із занять супроводжуються вокабулярієм із необхідними для певного контексту значеннями слів, що сприяє швидкому і якісному перекладу та економить час на його оформлення. Заслужовує на увагу й рубрика „Довідка” до кожного із запропонованих занять посібника, яка містить багато цікавих додаткових відомостей з ілюстраціями, що доповнюють розуміння тексту та сприяють формуванню соціокультурної компетенції студента.

Значний інтерес викликає те, що мало практикувалося в уже існуючих посібниках і підручниках з давньогрецької мови, а саме : наявність достатньо широкого комплексу вправ, спрямованих на формування рецептивних лексико-граматичних навичок. Вдало підібрані різнопланові вправи в посібнику – відмінювання іменників, прикметників, займенників, словосполучень, дієвідмінювання у всіх часах, визначення правильної граматичної форми, підстановка відповідних форм від поданих слів, граматичний аналіз слів, переклад з української на давньогрецьку мову. Вони оформлені так, що студенти зможуть їх виконувати безпосередньо в самому посібнику.

Своєрідною окрасою підручника є давньо-

грецькі прислів'я та вислови (до них доречно часто наведено й латинський відповідник, адже саме в „латинськомовному вбранні” в поантичній Європі набули розповсюдження грецькі прислів'я та приказки, крилаті вислови, що належать Гомеру, Есхілу, Софоклу, Гіппократу, Арістотелю, Біанту, Плутарху та ін.). На цьому варто наголосити окремо, оскільки у своєму виданні „Латинські сентенції з історико-літературним коментарем” (1999; 2009) д.ф.н., проф. Лучканин С.М. послідовно проводить практику наведення мовою оригіналу давньогрецьких першоджерел, якщо такі існують, щоб у читацької аудиторії не складалося враження про ніби виключно латинськомовний компонент поширеної у світі античної фразеології. Надзвичайно корисними й важливими для засвоєння лексичного, граматичного матеріалу, стилістики греки є історичні довідки з історії, філософії, культури, міфології, літератури та мистецтва, громадського та приватного життя давніх еллінів, адже досі історики й археологи, літературознавці й мистецтвознавці, нумізмати й папірологи найрізноманітніших країн, затамувавши подих, вчитуються в грецькі манускрипти, розшифровують написи на своєрідних афінських чи лакедемонських монетах, милуються витворами античних художників, зодчих, наслідуючи дорійський, іонійський чи коринфський архітектурні стилі.

Навчальний підручник енциклопедистів-ерудитів Р. Л. Оліщук та І. С. Макар (славна традиція усіх відомих наших „античників”) суттєво вирає від поданого історико-культурного контексту Давньої Греції, її рецепції в наступні культурно-історичні епохи.

Репрезентований навчальний матеріал, без сумніву, спонукатиме студентів самостійно здобувати необхідні знання, вміло застосовувати їх на практиці для розв'язання різноманітних навчальних проблем; грамотно працювати із здобутою інформацією, чітко усвідомлювати, де і в який спосіб можна використовувати отримані знання; доводити й генерувати власні нові ідеї, самостійно працювати над розвитком особистого інтелекту, підвищенням культурного рівня.

Широкий фактичний матеріал посібника покликаний слугувати урізноманітненню форм і методів активізації пізнавальної діяльності студентів, стане добрим порадином і помічником не лише студентам першого курсу відділення класичної філології та гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів всієї України, але й аспірантам, викладачам та усім тим, хто цікавиться класичною філологією.